0.

Bvkrspl, januari
februari

Beste Leendert Viervant,

Hoe gaat het met jou?
In een toestand van edele vrolijkheid
en in harmonie met je eigen leven?
Gelukkig met je vrouw Clasina en jullie vijf kinderen?

Als 27-jarige jongeman krijg jij de opdracht om een zaal
te antwerpen als "Boek- en Liefhebberij Zaal".
De belangrijkste gebeurtenis uit je carrière,
waar je je hele leven mee bezig zult blijven.
Graag wil ik deze verstrekkende gebeurtenis met je
bespreken, omdat er een magische en bijzondere zaal
is ontstaan. Die jij het motto: "Edle Vrolijkheid
van Ordonnantie der Ornamenten" meegaf.

Zondag was ik nog in de door jou antwerpen zaal, onder
de indruk van de vele verschijnsen, die pas goed tot je
doordringen wanneer je goed kijkt. Ik ben ook onder
de indruk van de vele gedetailleerde en precieze tekeningen
die je gemaakt hebt, meestal één op één, van de te maken vlasieringen.

Maar laat ik beginnen met jouw portret.
Er is één portret van jou bekend op het schilderij, dat Wybrand Hendriks
gemaakt heeft in 1786, nadat de zaal klaar was. Je staat achter de
directeuren, jouw opdrachtgevers, die rondom een tafel zitten.
Jij hebt een rol papier onder de arm met de bouwtekeningen. Je wijst
uiteraard naar de Ovale Zaal, dus het schilderij zal in de directeurs-
kamer gehangen hebben op de wand in het verlengde van de gang.

Achter jou, op een schilderij, is ook de zaal te zien: de markante zuilen, geflankeerd door de kasten, en de galerij.
Je hebt een stevige jas aan, een wit kanten sjaaltje om en een lichte pruik op. Je kijkt met een mengeling van bescheidenheid en genoegzaamheid naar de directeuren, terwijl je hen wijst, met een iletwat slappe arm, op die prachtige zaal; alsof je hen zeggen wilt: kijk nou toch eens naar die mooie zaal die ik heb gemaakt!
Maar het lijkt of de directeuren zo druk met zichzelf en elkaar bezig zijn, dat ze niet letten op de jongeman, die daar achteraan, enigszins in de schaduw, staat.
Zelfs het schilderij laat twee verschillende werelden zien, die niet echt goed tot elkaar komen. Jacobus Barnaart, waar je veel aan te danken hebt, zit hier niet (meer) tussen.

Hoe is het zo gekomen dat ze jou vroegen voor deze bijzondere opdracht?
Jouw oom Jacob Otten Husly was op dat moment de belangrijkste particuliere architect. Opgeleid als stucwerker, met een ambachtelijk hoge kwaliteit. Ook jij werd opgeleid bij de twee ooms Husly, broers van jouw oma. Zij hadden een succesvol stucwerkers bedrijf in Amsterdam. Jij werdt meestersteenhouwer.
Jouw vader Hendrik Vilvant was stadstimmerman, meubelmaker en steenhouwer in Arnhem. Diens broer zat ook in het antwerpers-vak. Bovendien ga je trouwen met Clasina Frauen, uit een steenhouwerfamilie.
Je bedje ligt er gespreid voor.

Amsterdam
ontwerpers / uitvoerders
stucwerken
Arnhem
stadstimmerman
meubelmaker, steenhouwer
Albert Otten
Anna Hendrika Husly
broer
zus
Hans Jacob Husly
broer
Hendrik Husly
oom
oom
ontwerp
raritetenkabinetten
Anthony Viervant
broer
Hendrik Viervant
1718 - 1775
Catharina Maria Otten
1718 - 1786
broer
zus
Jacob Otten Husly
1738 - 1796
nam de naam Husly aan, van zijn moeder, vanwege succesvolle bedrijf van zijn ooms
houwen neef en nicht
Roelof Viervant
neef
Leendert Viervant
1752 - 180
Hendrik
1754 -
Bertha
1760 -
ontwerp fewls en tuinpaviljoens
predikant
Amsterdam
meester steenhouwer
Amsterdam
Clasina Frauen
5 kinderen
belangrijkste particuliere architect
ontwerper decoraties, stucwerken
aankleding interieurs
gaf les / lezingen aan Teekenacademie
fam. Frauen
steenhouwers
leverden marmer voor Ovale Zaal

koophandel
natuurkunde
letterkunde
tekenkunst
muziek
ovale zaal.
Felix Meritus
architect
wintprijsvraag 1787
universiteit Franeker 1750-1755
Atheneum Illustre Amsterdam 1755-1761
Stadstekken Academie Amsterdam
directeur
oprichter v.a. 1758
geeft lezingen
Stadhuis Groningen
erelid
universiteit Groningen 1762-1773
jury prijsvraag
1773
wint prijsvraag architect
Petrus Camper 1722 - 1789
Jacob Otten Husly 1738 - 1796
belangrijkste particuliere architect neo-classicisme
docent onderzoeker internationaal
docent
student
oom / leermeester
neef / leerling
Stadhuis Weesp 1772
Martinus v. Marum 1750 - 1837
Leendert Viervant 1752 - 1801
meestersteenhouwer
Student in 1773 af bij Petrus Camper in geneeskunde en filosofie
directeur Naturaliën kabinet. va. 1776
lid 2e Genootschap v.a. 1779
directeur va. 1784
architect. v.a. 1779
Boek- en Konst Zaal
Holl. Maatsch. d. Wetensch. Haarlem.
had zijn eigen ideeën onderzoeks ruimte praktisch internationaal
had zijn eigen ideeën bibliotheek met kastruimte totaalkunstwerk esthetisch, harmonisch geheel

Het is vanzelfsprekend dat er opdrachten naar elkaar toegespeld gaan worden en dat er veel samen gewerkt wordt.
Je startpositie ziet er rooskleurig uit.
Jouw oom Jacob Otten Husly, die qua leeftijd een oudere broer had kunnen zijn, neemt je onder zijn hoede. Hij betrekt jou bij verschillende opdrachten, zoals het stadhuis in Weesp.
Je oom is al prominent aanwezig als architect als jij benaderd wordt door de Teyler's Stichting. Of word je oom eerst benaderd en heeft hij jou naar voren geschoven?
Er was geen prijsvraag uitgeschreven; er waren geen andere mogelijke kandidaten genoemd. Een bewuste en gerichte keuze dus.
Hoe kwam dat zo? Hoe lopen de lijnen? Wie kende wie?
Kijk even mee naar het gekleurde schema; dan ga ik je een kaartenveld voorleggen.
Terwijl jij en je oom Husly nog bezig zijn met het stadhuis in Weesp, zit de universitair docent Petrus Camper (die interesse had in bouwkunst en zich graag overhaal mee bemoeide) in de jury (zo ongeveer als enig geïnteresseerd lid) om de kandidaten van de prijsvraag te beoordelen voor een nieuw te bouwen stadhuis in Groningen. Dit is in 1773. In 1774 blijkt dat Jacob Otten Husly het stadhuis mag gaan bouwen. Camper en Husly kenden elkaar al uit Amsterdam. Camper gaf les aan het Athenaeum Illustre. Husly was directeur van de Stadsteken Academie, waar hij Camper heeft aangetrokken als docent. Een erg hoog lijntje!
Martinus van Marum student in Groningen bij Camper en student in 1773 bij hem af, vlak voordat Camper afscheid neemt van de universiteit. v Marum was de beoogde opvolger, maar wordt het niet.

v Marum is ambitieus en in volle bewondering voor de internationaal gerouwde Petrus Camper. Wanneer hij geen opvolger kan zijn, dan kan hij op zijn minst zijn navolger zijn.
Huisly heeft Camper overtuigd van zijn kwaliteiten en daarmee de aanvankelijk als eerstgekwoende kandidaat, Jacob Eduard de Witte, stadsarchitect van Amsterdam, van de droom gestoten. Een ambitieus man die Huisly, en een uitstekend netwerker.
Op deze manier zal hij later ook de opdracht van de nieuwbouw van Felix Meritus in Amsterdam naar zich toe weten te trekken.
Camper heeft gezorgd dat Huisly een grote opdracht krijgt.
v. Marum volgt Camper op de voet. Vervolgens treedt letterlijk in de voetsporen van Huisly.
Een kwestie veld dat zeker op de achtergrond heeft meegespeeld.
Een vraag is: hebben jullie, Martinus en Leendert, generatiegenoten, elkaar al ontmoet voordat jullie met elkaar te maken kregen in Haarlem? En in hoeverre heeft Martinus over jou gesproken/ jou aangedragen in de gesprekken met Barnaart?

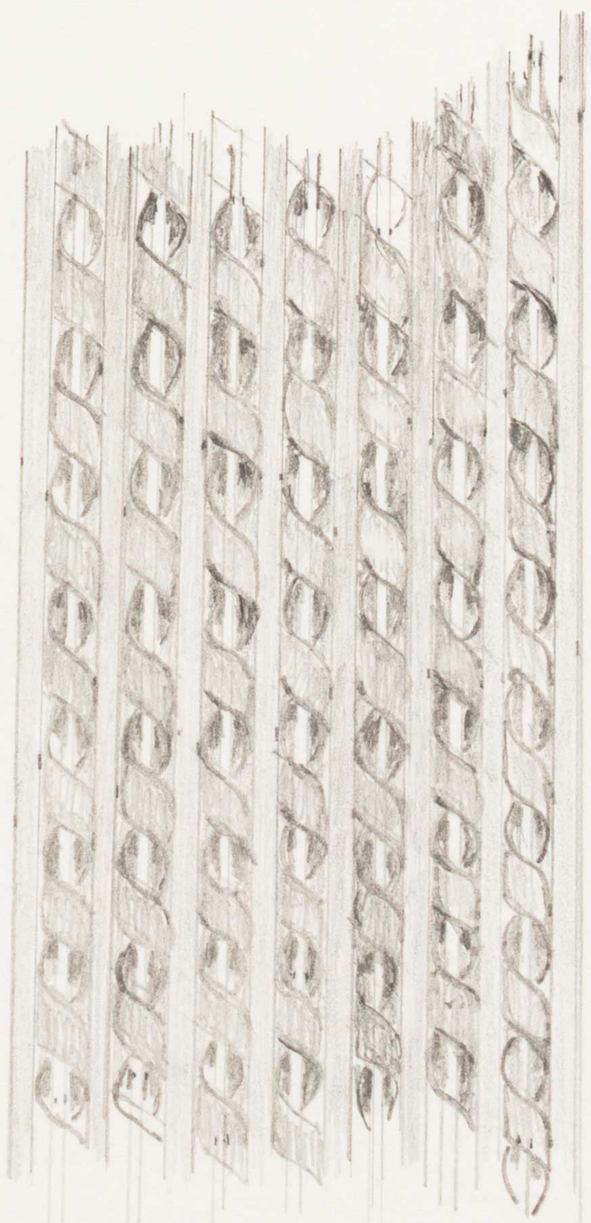

houtbewerking in zuilen → en pilasters beneden zaal. een stok met een gedraaid lint om heen.

Toen Martinus v. Marum in Haarlem Hecht kwam, raakte hij in druk gesprek met Jacobus Barnaart, die wilde een ambitieuze plannen had voor een nieuw te bouwen zaal.
De overige directeuren waren terughoudend.
Barnaart behoorde tot een rijke koopmansfamilie, die net als Teyler, rijk versierde huizen en buitenhuizen hadden. Deze families zullen bekend zijn met interieurbouwers.
Aangezien Barnaart later sterk voor je in de brief zal springen, denk ik dat hij jou heeft voorgedragen. Bovendien was hij immers, in overleg met v. Marum, de motor achter de plannen.

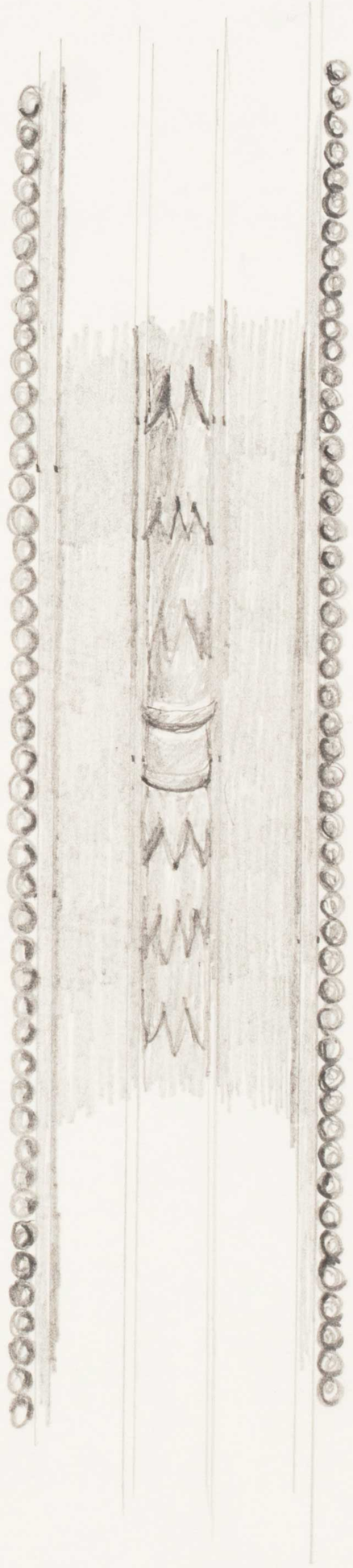

Je wordt op 9 juli 1779 uitgenodigd voor een gesprek met de directeuren van de Teylers Stichting. Je wordt ontvangen in de directeurskamer, aan het eind van de lange gang. Ze hebben je uitgelegd dat er achter de kamer waar jullie zitten ruimte beschikbaar is gemaakt. Een aantal huisjes zijn opgehouwd en verwijderd.
Ze leggen je voor dat er een zaal voor boeken en liefhebberijen dient te komen.
Een ambitieuze plan om de nog uit te breiden collectie openbaar en toegankelijk te maken.

Een ambitieus plan, omdat er nauwelijks een collectie was.
Bovendien waren er ook niet veel ideeën waar het heen
moest met die collectie. De directeuren hadden geen idee
wat hen boven het hoofd hing; behalve Barnaart.
En musisten die ook niet. Het was vooral v Manum die visies
en toekomstplannen had, maar hij was nog niet (echt) aan zet.

De eerste schetstekening had een erg eenvoudig, neutraal
en voor de hand liggend idee. Er is nauwelijks nagedacht over de
(on) mogelijkheden van de beschikbare ruimte en over de functies.
De beschikbare ruimte was opgedeeld in twee kamers; een
voor de boeken en een voor de liefhebbers. Schaars ~~[illegible]~~ licht
kwam door de ramen, die uitkeken op een blinde muur.
Geen aantrekkelijk antwerp voor een binnenruimte zonder folie
lichtinval. Niemand was tevreden; er waren blijkbaar grotere ambities.*
Met jouw vakmanschap en ambities moest er toch veel meer van te maken zijn!
Waarschijnlijk ben je toen eens goed met je oom Husly gaan praten,
die in neo-classicistische stijl dacht, theoretisch onderlegd was
en, zoals jij zelf ook, veel boeken bezat.
Je was je bewust dat alles uit de binnenruimte gehaald
moest worden; dat het licht een problematische kwestie was.
En dat er dus geen eer te halen viel uit de buitenkant, omdat
die er niet was. (geen gestuikte opdracht voor Husly)
Begrijpelijk dat je eerst ~~in de hoek~~ op het gebied terecht kwam van de
bibliotheken. Daar was al een rijke traditie bij de
kloosterbibliotheken, universiteitsbibliotheken en die van het
koninklijke hof en van de stad.

* In het tweede gesprek is duidelijk geworden dat er genoeg geld was om er
een bijzonder en rijkversierd gebouw van te maken.

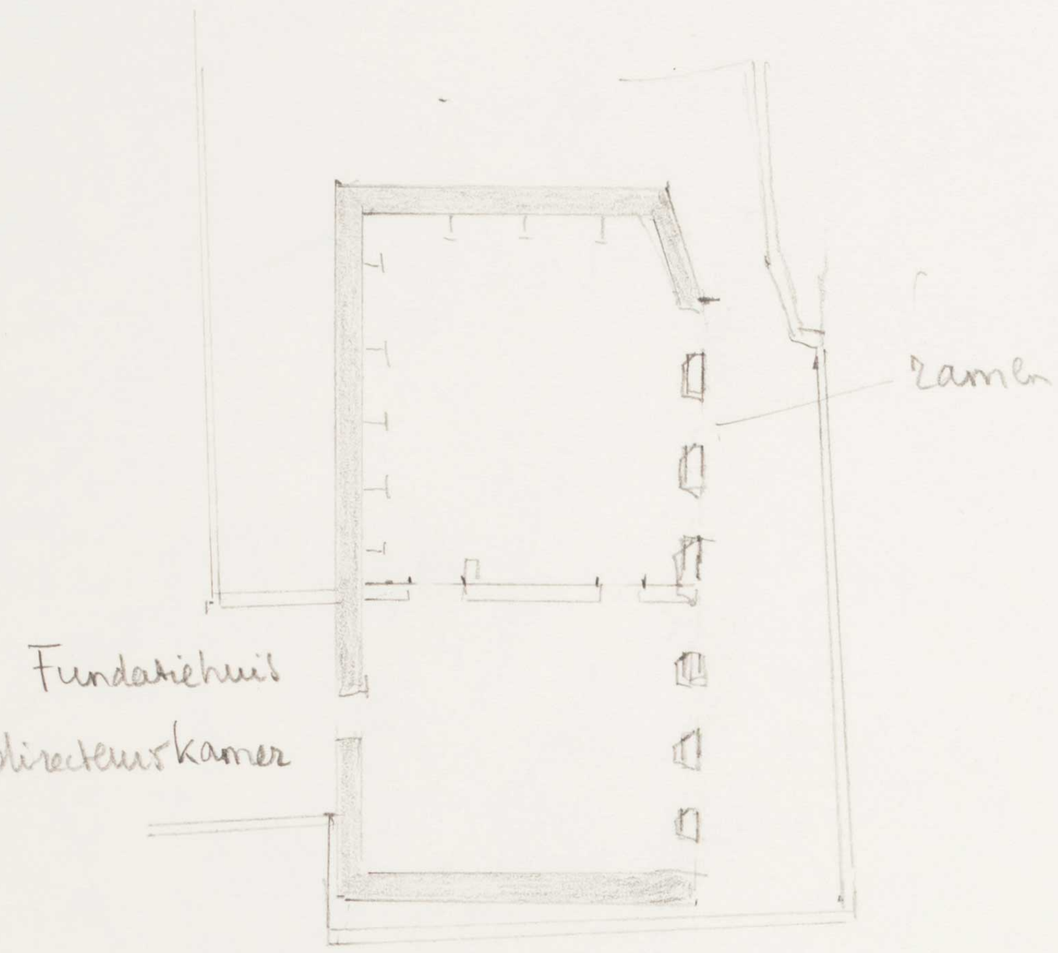

aug 1779: eerste schetsontwerp.
twee zalen: één voor boeken
één voor verzamelingen

Boek- en Liefhebberijzaal.

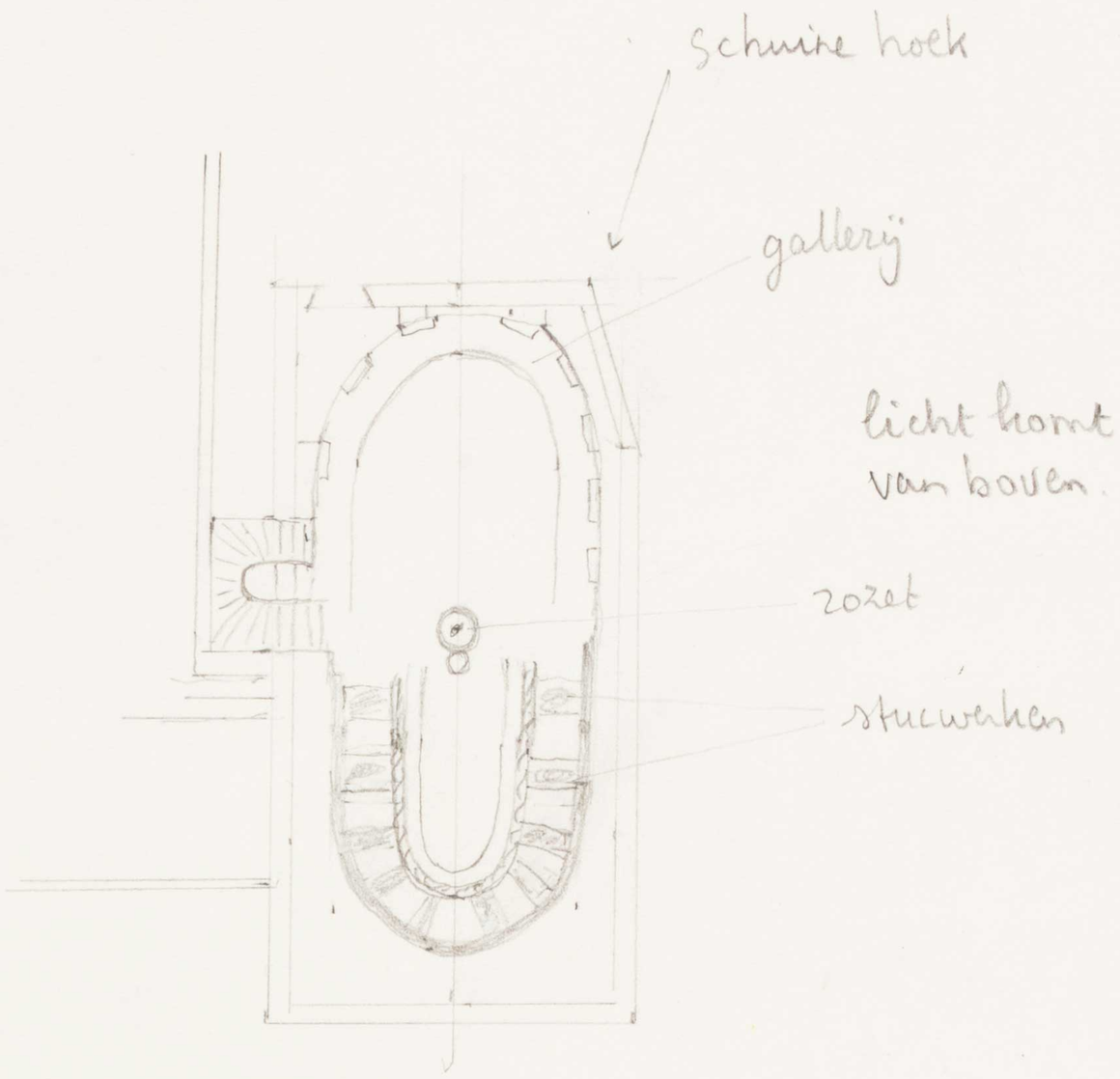

"Groote Zaal" of "Boek- en Konstzaal"

aug.-okt 1779: één grote ovaalvormige ruimte
schetst gallerij en plafond

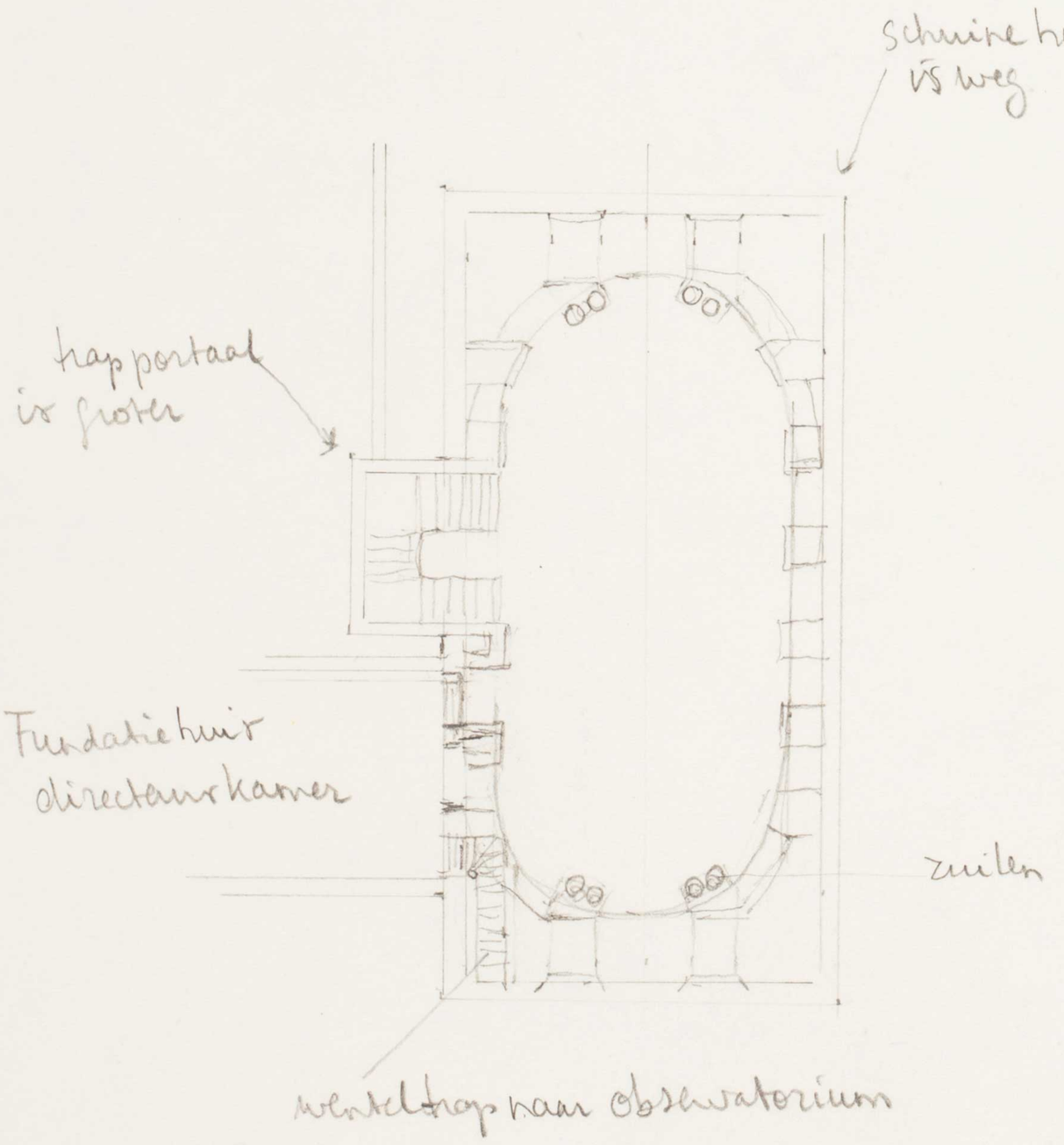

15 oktober definitieve opdracht
Viervant maakte een groot aantal schetsen
tussen oktober en januari
7 januari 1780. schetsontwerpen goedgekeurd

- systematische ordening
  van de kastdeuren
- rijkdom aan versieringen

Viervant: "Edele Vrolijkheid van Ordonnantie der Ornamenten." en "Grootsheijd."

Leibniz was bibliothecaris van 1691 tot 1716, en heeft zich intensief bemoeid met de bouw.

bibliotheek van Wolfenbüttel
1705-1713

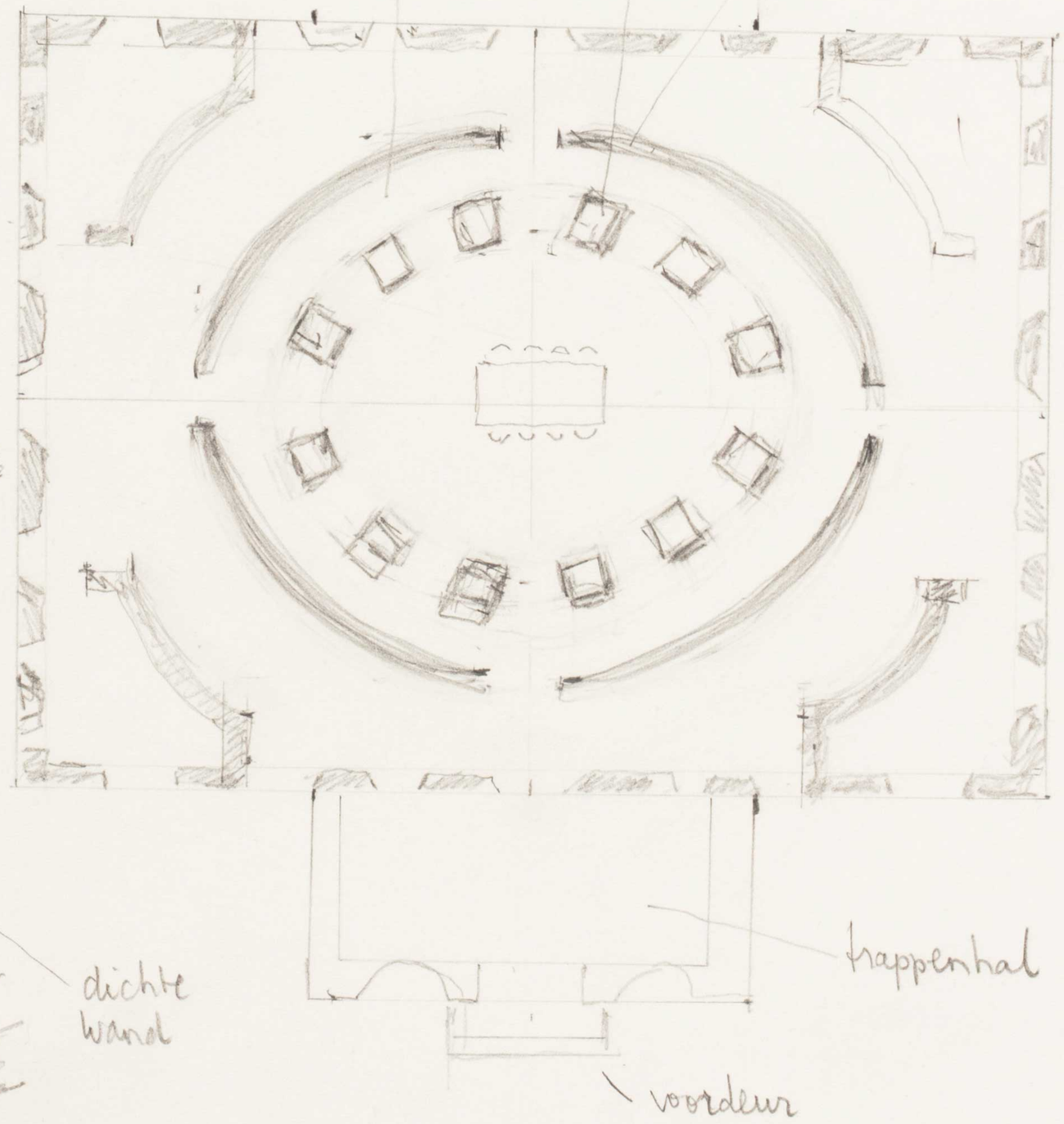

zuilen: dorisch, ionisch, korintisch

galerij

2 verdiepingen met boeken

in de zaal een leestafel.

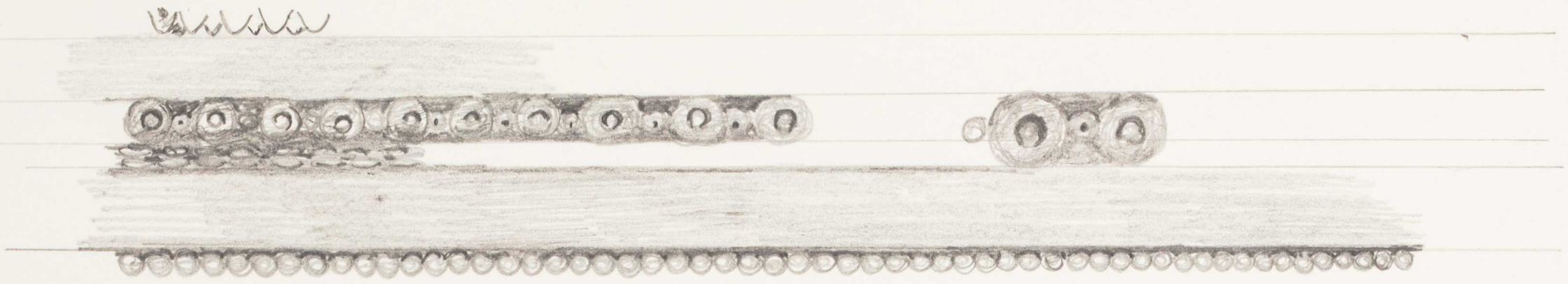

Wist je dat de eerste openbare bibliotheek gehuisvest was in een Tempel van de Vrijheid (bij de Romeinen, 1e eeuw voor Chr., in Rome)?
Een recent voorbeeld was de bibliotheek van Wolfenbüttel (1705-1713): een ovaal in een rechthoek; er was licht van boven; er waren nisdiepinsen en galerijen; en het trapportaal lag buiten het vierkant.
Voila! Zie hier het ideale voorbeeld!
Dit zal een eureka-moment geweest zijn: de vondst om een ovaal in een rechthoek te plaatsen! Het licht van boven te laten komen! waardoor er substantieel veel meer licht naar binnen valt.
En twee nisdiepinsen van te maken; door de boeken en de kunst niet naast elkaar maar boven elkaar, waardoor er twee- tot driemaal zoveel hastruimte ontstaat. En veel meer ruimte in de zaal.
Geniaal! Bovendien toekomstbestendig. We mogen de goden danken dat je (of jullie) tot deze bijzondere oplossing kwamen.
Ik denk dat je toen ook doorkreeg dat hier een ambitieuzer plan van te maken viel. De ovaal riep harmonie en een harmoniserende indeling op; wat jouw leidraad werd.
Daarnaast ben je je uitbundig gaan uitleven in versiering en ornamentering. Zoals je zelf zei: "Edele Vrolijkheid van Ordonnantie der Ornamenten".
Bovendien had je al wel begrepen dat je met een rijke stichting te maken had.
Voor de indeling en voor de detaillering ben je rijkelijk gaan putten uit de vele voorbeeldboeken.

Maar er speelde nog een andere beïnvloeding mee. Je had niet alleen met een bibliotheek te maken, maar ook met een kunstverzameling. Die moest ook een gepaste vormgeving krijgen. Ook al was daar voorlopig nog zeer weinig zicht op en idee over.

Jouw oom Anthony Vilevant ontwierp raritetenkabinetten. Ongetwijfeld zal je hem benaderd hebben voor inzichten. Hij kan je dan gewezen hebben op het beroemde raritetten/naturalien kabinet van de doopsgezinde koopman Vincent Levinus. Zijn door vele verstrijkende mensen bezochte verzameling is ook nog een tijdje in Haarlem te zien geweest; aan het Spaarne, tussen de buitenhuizen van de doopsgezinde rijke families, zo rond 1700. Het belangrijkste is dat Levinus catalogi heeft gemaakt van zijn verzamelingen met afbeeldingen van een imaginaire tentoonstellingsruimte. De prenten zijn gemaakt door de zeer klassiek georiënteerde Romein de Hooghe. Hij plaatst de verzameling van Levinus in een ronde ovale ruimte met een opening naar de buitenlucht. Dit doet natuurlijk denken aan het Pantheon; een klassiek voorbeeld bij uitstek, waar ik Anako op tang kom.
Je hebt dankbaar gebruik gemaakt van de prenten van Romein de Hooghe: licht van boven, zuilen op de kopse kanten; kasten met bogen aan de bovenkant; pilasters tussen de kasten. Dit heb je toegepast in de beneden zaal. De vormgeving van boeken kasten op de bovenverdieping zijn uit een Frans voorbeeldboek.
Zo ging dat: allerlei voorbeelden samensmelten tot een geschikt en passend geheel. Tot een harmonisch geheel.

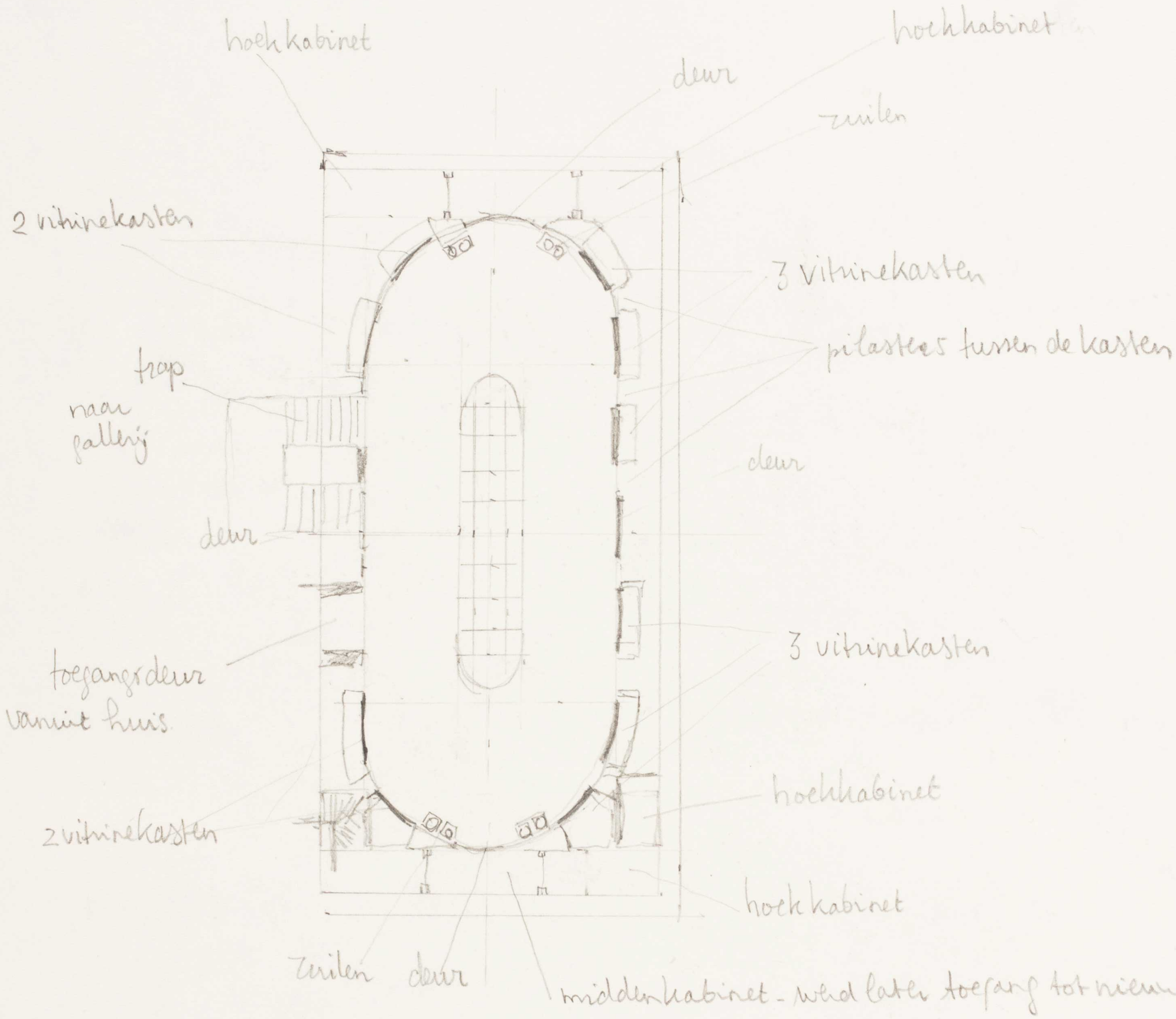

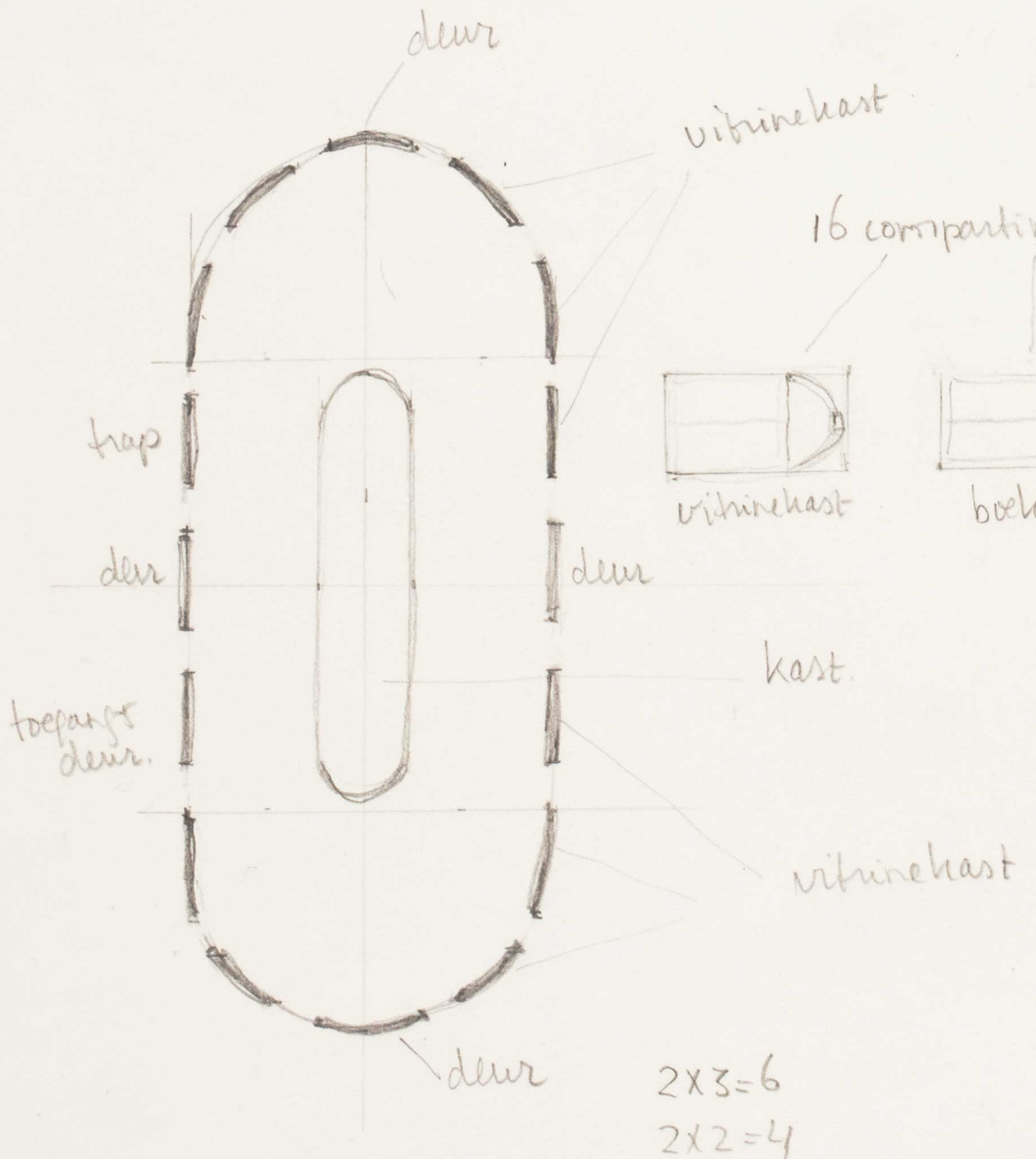

2X3=6
2X2=4
10 vitrinekasten.

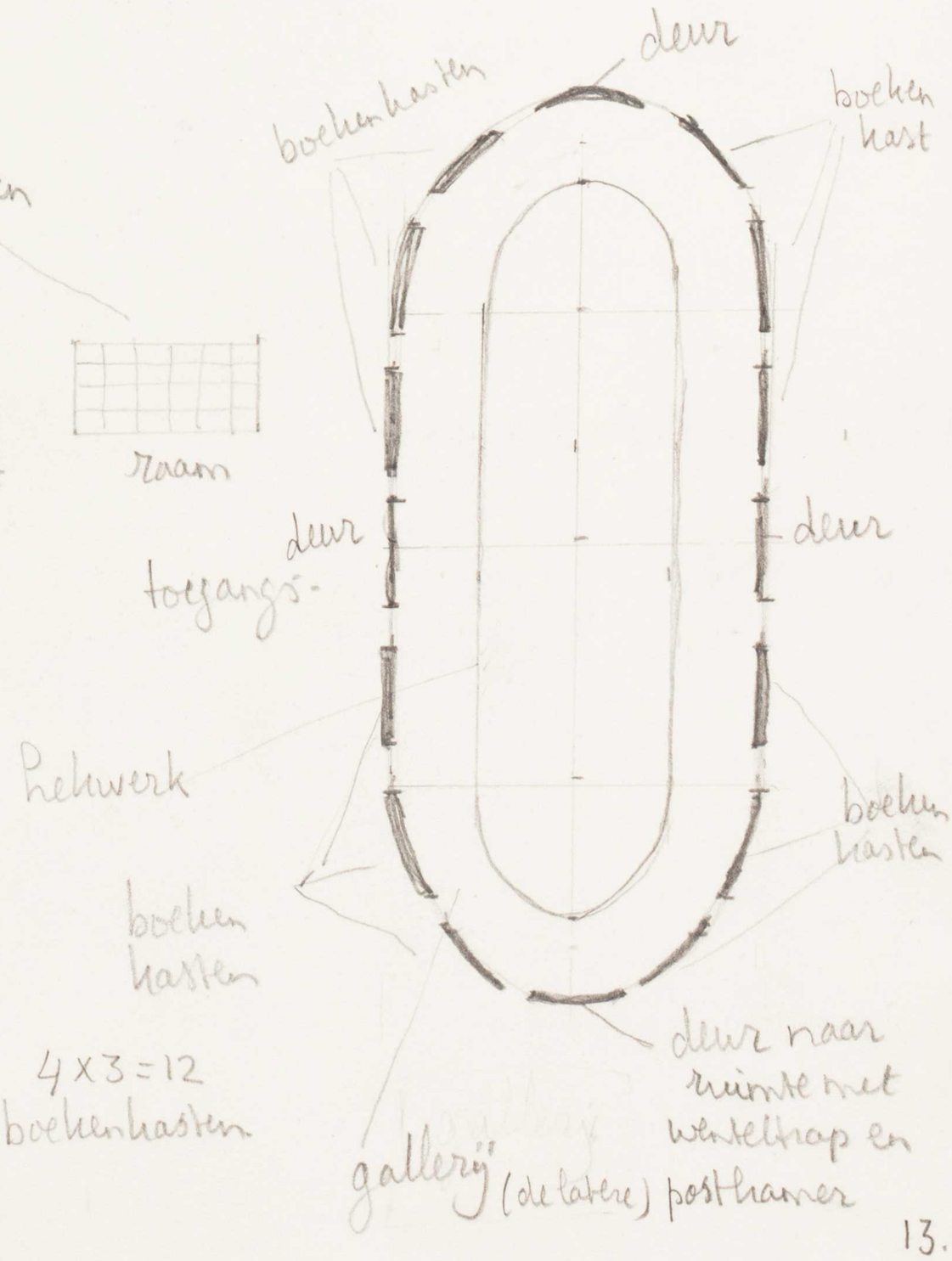

4X3=12
boekenkasten

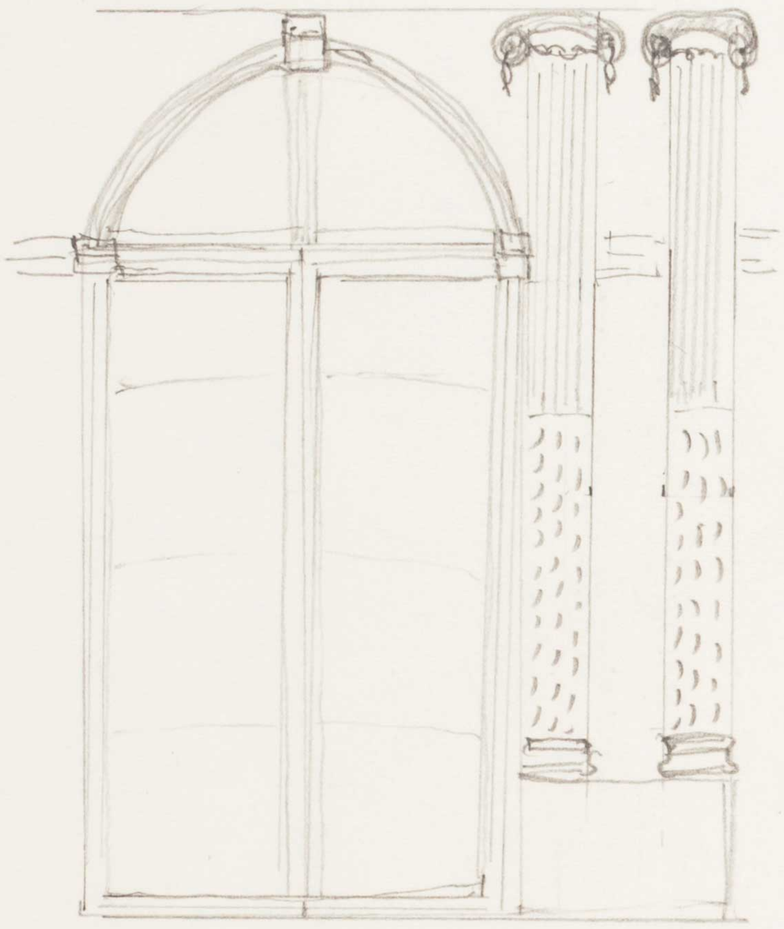

vitrinekast

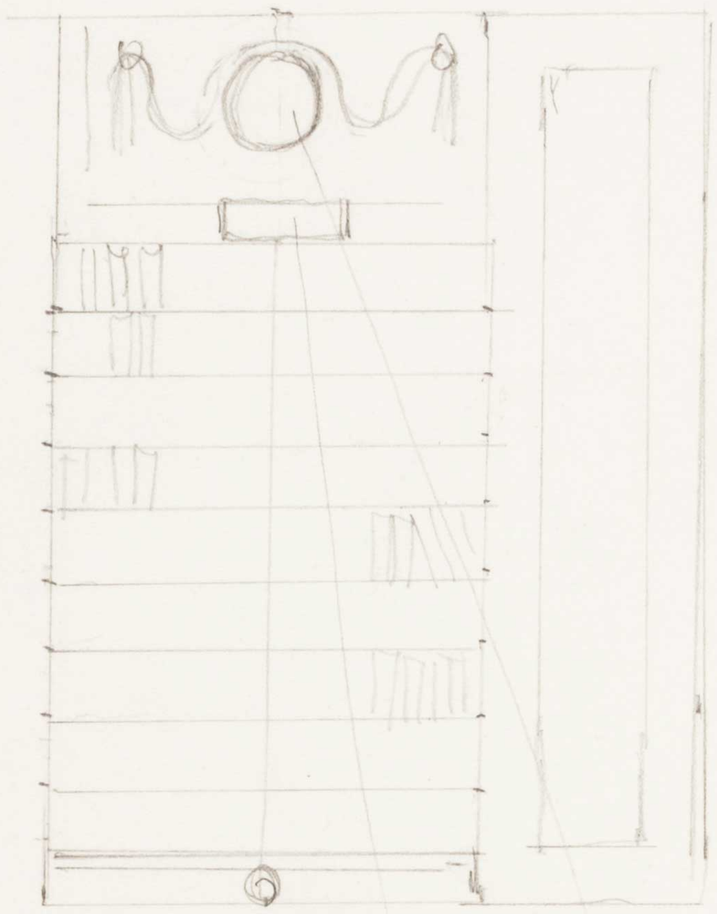

boekenkast

raam.

cartouche
met naam.

medaillon
met klassieke
filosofen

twee pilasters tussen de vitrinekasten,
Ionische kapiteel, met guirlande

- cannelures
- baculi

tussen de ramen
trofeeën

ontworpen door Vilwant
gestuct door Husly

Ionisch kapiteel
met guirlandes.

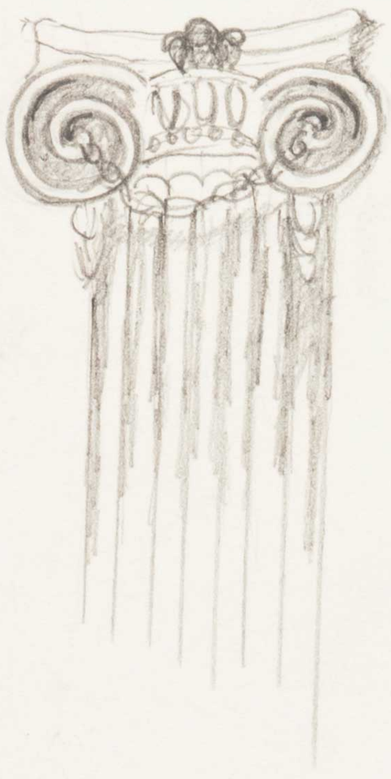

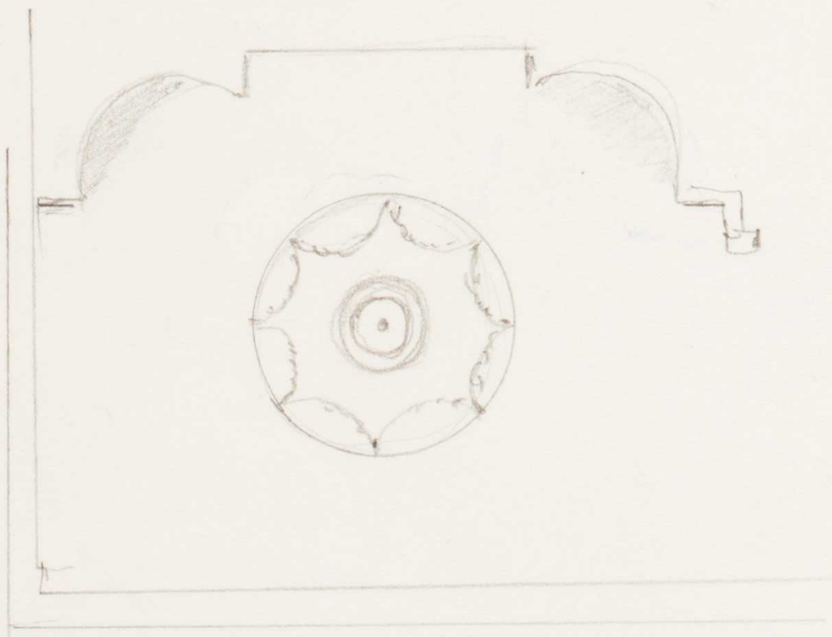

hoekkabinet.
ook met zorg ontworpen en versierd

toegangsdeur naar Ovale Zaal
vanaf Damstraat ook door Vilwant
ontworpen, in harmonie met de Zaal

Toen je de tweedemaal met de directeuren aan tafel zat, waren je plannen helder en gedetailleerd. De directeuren waren blij en verbaasd!! Je hebt vele schetsen gemaakt; dit de details uitgewerkt. In januari 1780 kreeg je de definitieve opdracht en goedkeuring. Er kon gebouwd gaan worden.

Maar voordat de eerste steen gelegd kon worden in april 1780, trokken de directeuren aan de bel: het wel eig mooi maar veel te duur.!
Een zijkelijk plaisierd gebouw, waarbij alles gerichtir op samenhang, kost veel geld.
Je hebt ter herberekend en besuinigingen toegepast. Je voegde daar wel aan toe dat de harmonie dan (deels) verloren zou gaan.*
Barnaart is voor je in de bres gesprongen, en heeft daarmee het oorspronkelijke antwerp gered. De hoog ingezette ambities konden doorgaan.

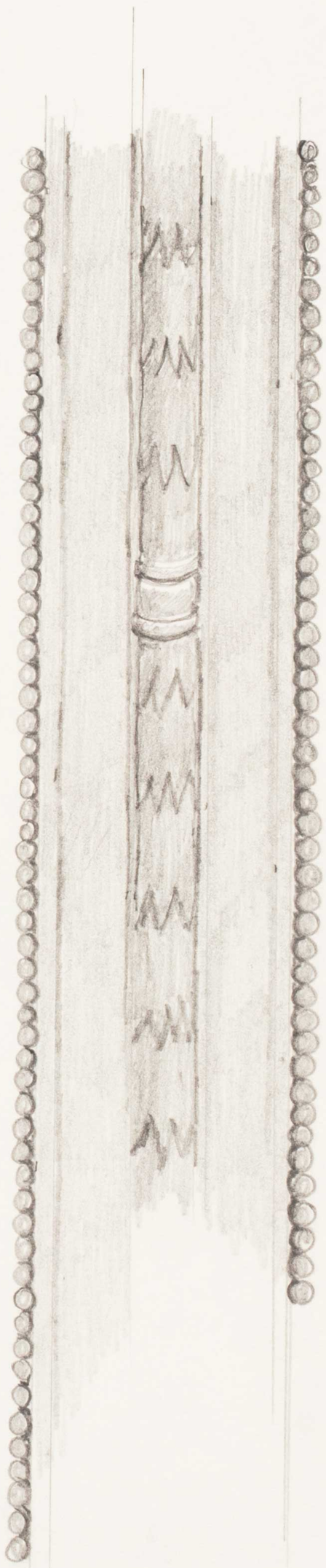

Maar ik begrijp de directeuren wel, die zich duidelijk afvragen: waar zijn we mee bezig?
Het testament spreekt van collectie-uitbreiding, maar die is er nog niet. Er zijn niet eens ideeën wat die collectie-uitbreiding zou moeten inhouden.
Waar is die allemaal voor bedoeld?
Waar gaat die heen? Een zijk versierde en duure zaal - bedoeld voor .... ?
de toekomst ???

* Je hebt gezegd: "gelieve te observeeren dat men dan ook aan't Gebouw van binnen alle zijn Edele Vrolijkheid van Ordonnantie der Ornamenten, en ten deele de Grootsheijd beneemd"

We hebben te maken met een wonderlijk krachtenveld:
een testament dat vele weg lijkt, wetende directeuren,
een ambitieuze architect die de plannen klaar heeft,
een gedreven wetenschapper die kennis van de plannen,
nogaan de zijlijn staat, maar al wel invloed heeft,
en een bemiddelaar die alle partijen bij elkaar moet zien
te houden, die initiator is en de kar moet trekken.
Bovendien had elke partij zo zijn eigen ideeën: een practische
zaal maken; een laboratorium inrichten; en de uitgangspunten
van het testament bewaken. Geen gemakkelijke smeltkroes.
Barnaart is er in geslaagd om alle partijen de nodige ruimte
te geven en het krachtenveld bij elkaar te houden.
Leendert, je moet toegeven dat Barnaart er voor gezorgd heeft dat
jij alle ruimte kreeg. De directeuren hebben zich er niet meer
mee bemoeid. Je hebt er een klassieke georiënteerd straathuiszwerk
van kunnen maken. Je hebt het huis er ook bij betrokken.
De directeurskamer, als voorportaal van de zaal, wordt aangepast
aan de stijl van de zaal. De voordeur van het huis, en Aréé van
de zaal, wordt aangepast aan de stijl van de zaal.
Lopend in de lange gang kunnen de bezoekers zelfs nog een
voorproefje krijgen van een klassieke ornament; een met zuilen
volgestouwd pleintje, op de binnenplaats.
Ik verwoed dat vooral Husly zich hier stik mee bemoeid
heeft. Die was nogal van de zuilen en de pompeuse buitenkant.
Jij paste veel meer bij de subtiliteit van binnenruimtes.

men voor liefdadigheid
Kunstr. openbaar karakter
vd Zeebergh
schoonzoon
burgemeester
gereformeerd
universitaire
wereld.
Groningen.
Petrus
Camper
directeur
Holl. Maatschap.
der Wetenschappen
univ. geschoold
docent
leerling
Vervangen.
Kuitr
Hugenart
vd Ulught
Brand
Martinus
v Marum
vriendschap
visie
ideeën
Jacobus
Barnaart
familie Teyler
doopgezind
erelid
opdrachtgever
architect.
Stadhuis Groningen
visie
visie
initiator
ambities
Boek-
en Konst-
Zaal
opdrachtgever
architect.
Stads-
teekenacademie
Amsterdam
oprichter
docent
architect
oom
Husly
samen
woning
Leendert
Vilwant
vader
Vilwant
oudoom
Husly
oom
Vilwant
oudoom
Husly
neef
Vilwant
Schoonfam.
Frauen

Teyler
onderzoek bevorderen via
prijsvragen
collectie uitbreiding
tbv. onderzoek.
liefdadigheid,
ouderenzorg
testament
Directeuren
liefdadigheid
kunst
openbaar
karakter
bewaren
bewonderen
v. Marum
Barnaart
onderzoek,
experimenteren
kennis bevorderen
wetensch. praktisch met
internationaal niveau
Boek- en
Konst Zaal
Viervant
bibliotheek / verzamelingen
brede ruimte gericht op harmonie
rijkelijk versiert; klassiek georiënteerd
totaal kunstwerk

Ovale Zaal

vitrinekasten

2X2 zuilen

2X2 zuilen.

wenteltrap leidend naar het observatorium op het dak

vitrinekast door Vierwant ontworpen.

toegangsdeur naar de Ovale Zaal

plek waar schilderij v.d. directeuren door Wijnand Nendrikus heeft gehangen.

Schouw met hanenwand door Vierwant ontworpen

directeurskamer met de tafel waar de directeuren vergaderden en waar ze Leendert Vierwant hebben ontvangen.

trap leidend naar de galerij waar de boeken staan.

marmeren tuindecoratie met zuilen gemaakt door Vierwant

binnenplaats

voordeur van Teylers woonhuis heeft honderd jaar gefunctioneerd als toegangsdeur van de Ovale Zaal, via de lange marmeren gang en de directeurskamer

nevenhuis aangekocht in 1780

toegangsportiek door Vierwant ontworpen

toegangsdeur huis en Ovale Zaal

Damstraat

v. Marum kreeg de ruimte om alle kasten te vullen, wat hij voortvarend en met volle inzet heeft gedaan, zelfs al voordat de zaal klaar was.
Barnaart hield de directeuren betrokken en op gepaste afstand. De weifelende en verbaasde directeuren hebben daardoor precies genoeg ruimte gegeven om aller te laten worden zoals het zou gaan worden: een bijzondere boek- en kunstzaal. Uiteindelijk hebben jullie allemaal je zin gekregen. Jij hebt je klassiek georiënteerde totaalkunstwerk kunnen maken. Martinus kreeg zijn laboratorium. En op de lange termijn krijgen de directeuren wat zij wilden: een kunstmuseum met een openbaar karakter.
Gelukkig zijn de directeuren wel met de plannen doorgegaan na het vroegtijdige en plotselinge overlijden van Barnaart; op de voor de directeuren karakteristieke weifelende manier, veel langzamer dan eerst, maar toch.

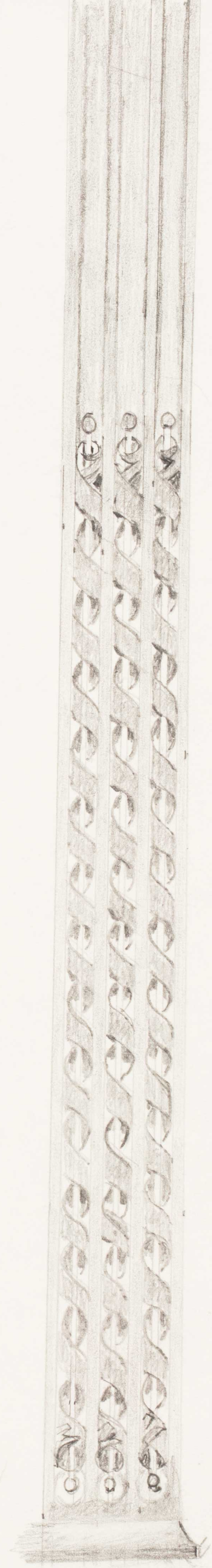

3 van de 7 stoh met lint
met het juiste aantal omwentelingen
op de pilasters en zuilen

Zondag war ik nog in de Ovale Zaal.
Het meest fascinerende vind ik het licht van boven, gecombineerd met de ovaal vorm.. Er is veel licht en het licht is zacht. Tegelijk omarmt de ovaalvormige zaal je. De ovale vorm werkt harmoniserend en versterkt de concentratie.
Waarin zelf altijd aan moet denken is het Pantheon in Rome. Een volmaakte bolvorm als tempel, gewijd aan alle goden. Met bovenin een opening (oculus), waardoor er contact is met het licht en de buitenlucht; en dus de goden.
Wist je dat tempel 'wachtkamer' betekent? De plek waar wij als mens nog kunnen vertoeven, in afwachting van het contact met de goden.
Omdat de intrigerende, bijna magische uitstraling van de zaal me enorm fascineert, en ik me voortdurend afvraag: wat gebeurt hier toch? wat voor geheim zit hier?- ben ik me meer gaan verdiepen in de ovaal. Ik hoop dat je me eerlijk gaat zeggen of ik op een geheime, verborgen mystieke kant van jou truit, of dat het mijn eigen verbeelding is.

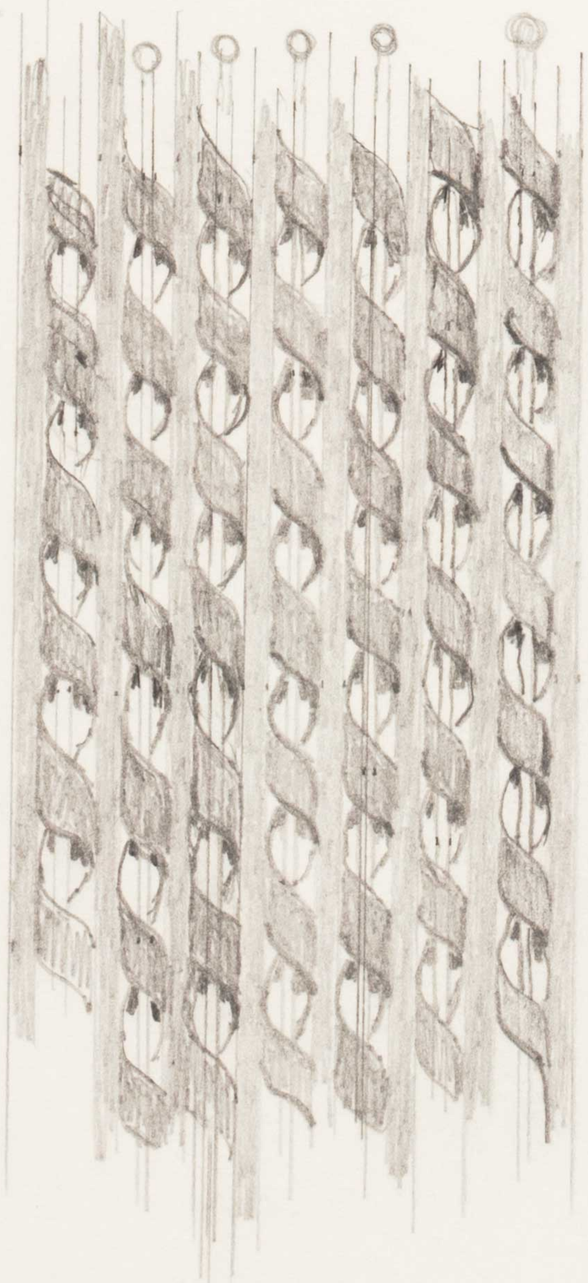

In navolging van jouw oom Huisly was je klassiek georiënteerd. Jouw oom greep graag terug naar Jacob van Campen (Stadhuis Amsterdam, begin 17de eeuw). Jij hebt een (afgeplatte) ovaal gemaakt....? In de zeventiende eeuw werden er veel (barokke) kerken gebouwd, met een ovaal, en cirkels, in het grondplan. Dit spel met ovalen en cirkels werd steeds ingewikkelder. Met name in de hoog-barok, en daarvoor de tijd dat jij, en van Marum, geboren werden. Niet verwegdus.

Een voorbeeld van een ovalen grondplan, opgebouwd vanuit de cirkel, is het Sint Pieterplein in Rome (Bernini, 17de eeuw).

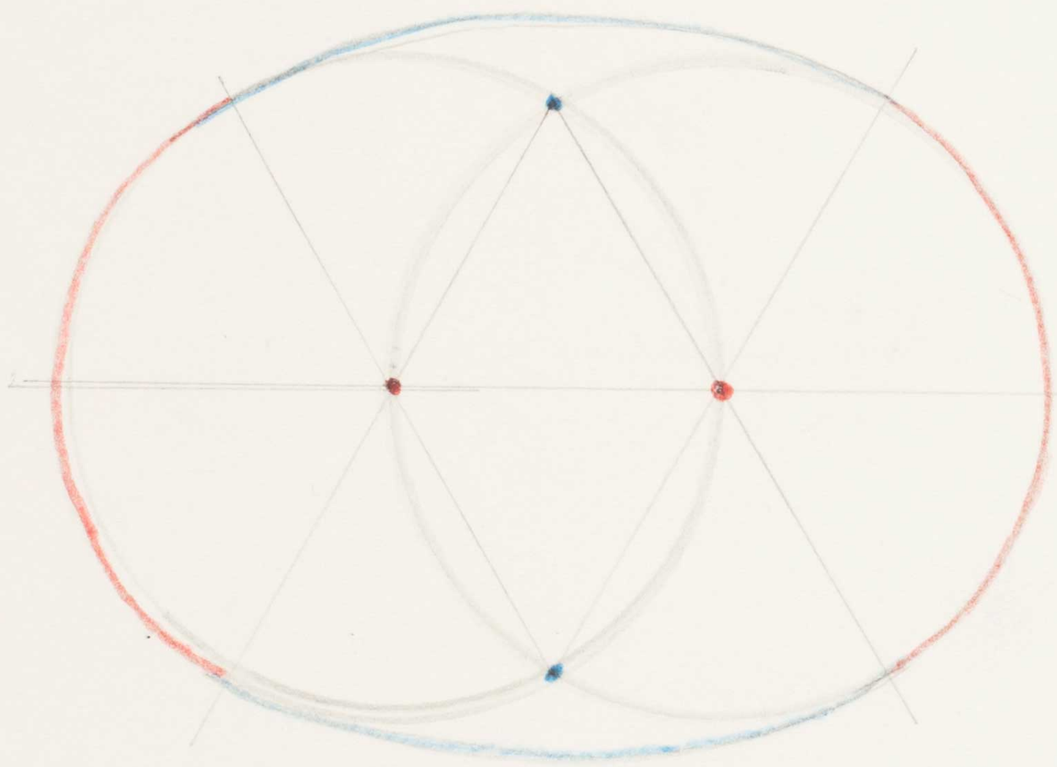

Grondplan van de ovaal. Gebruikt in kerken en het Sint Pieterplein; op het plein worden de twee middelpunten (rood) gemarkeerd met een steen.

Het leren tekenen van de zuivere ovaal uit de cirkels heb ik geleerd uit een boek van Sebastiaan Serlio (leefde ten tijde van Michelangelo). Hij heeft antieke monumenten onderzocht. Had jij dit boek ook?

Het grondplan van de bibliotheek van Wolfenbüttel bestaat uit twee zuivere ovalen, opgebouwd uit cirkels. Dat zul je angstvvjeld geweten hebben.

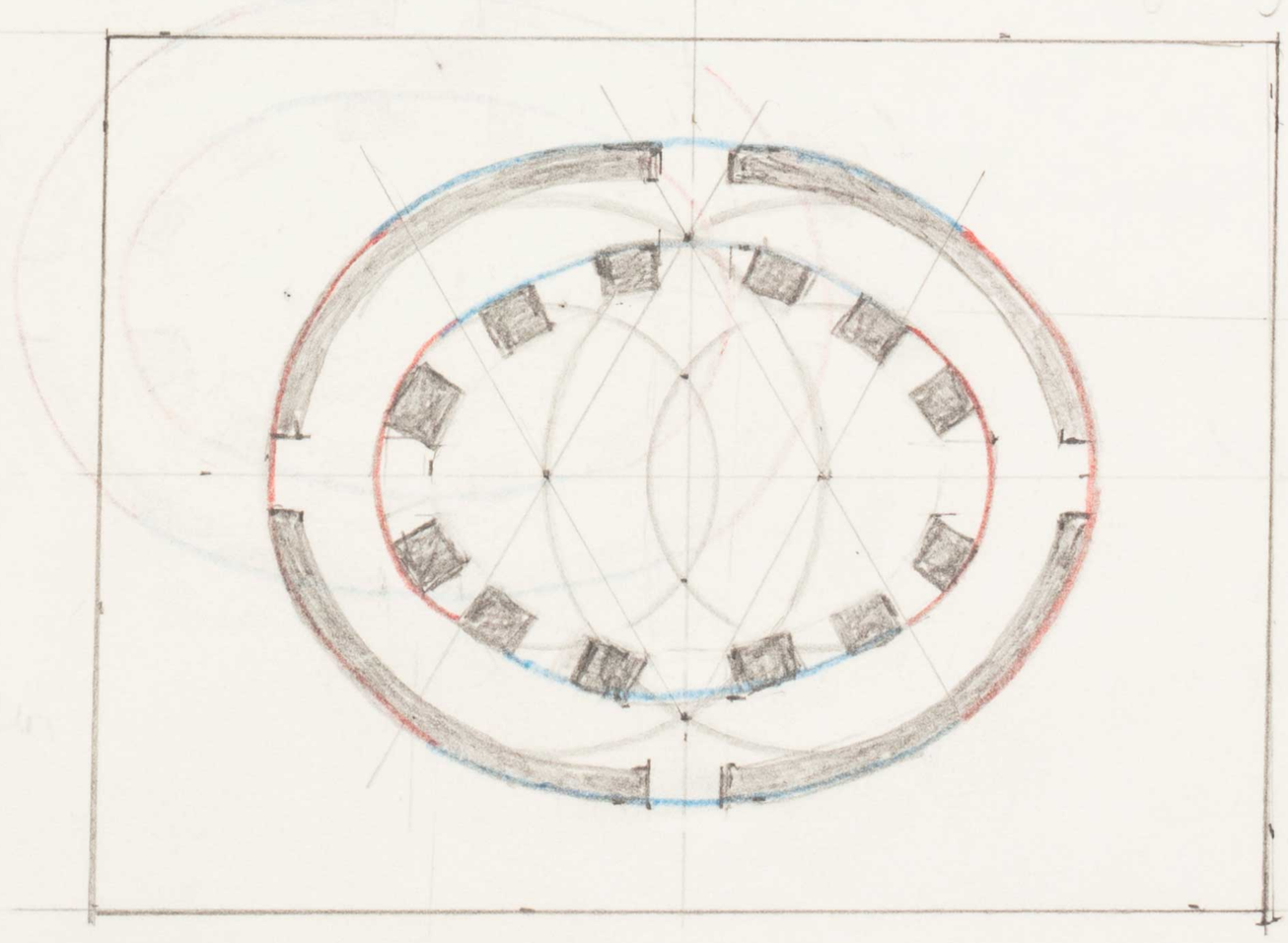

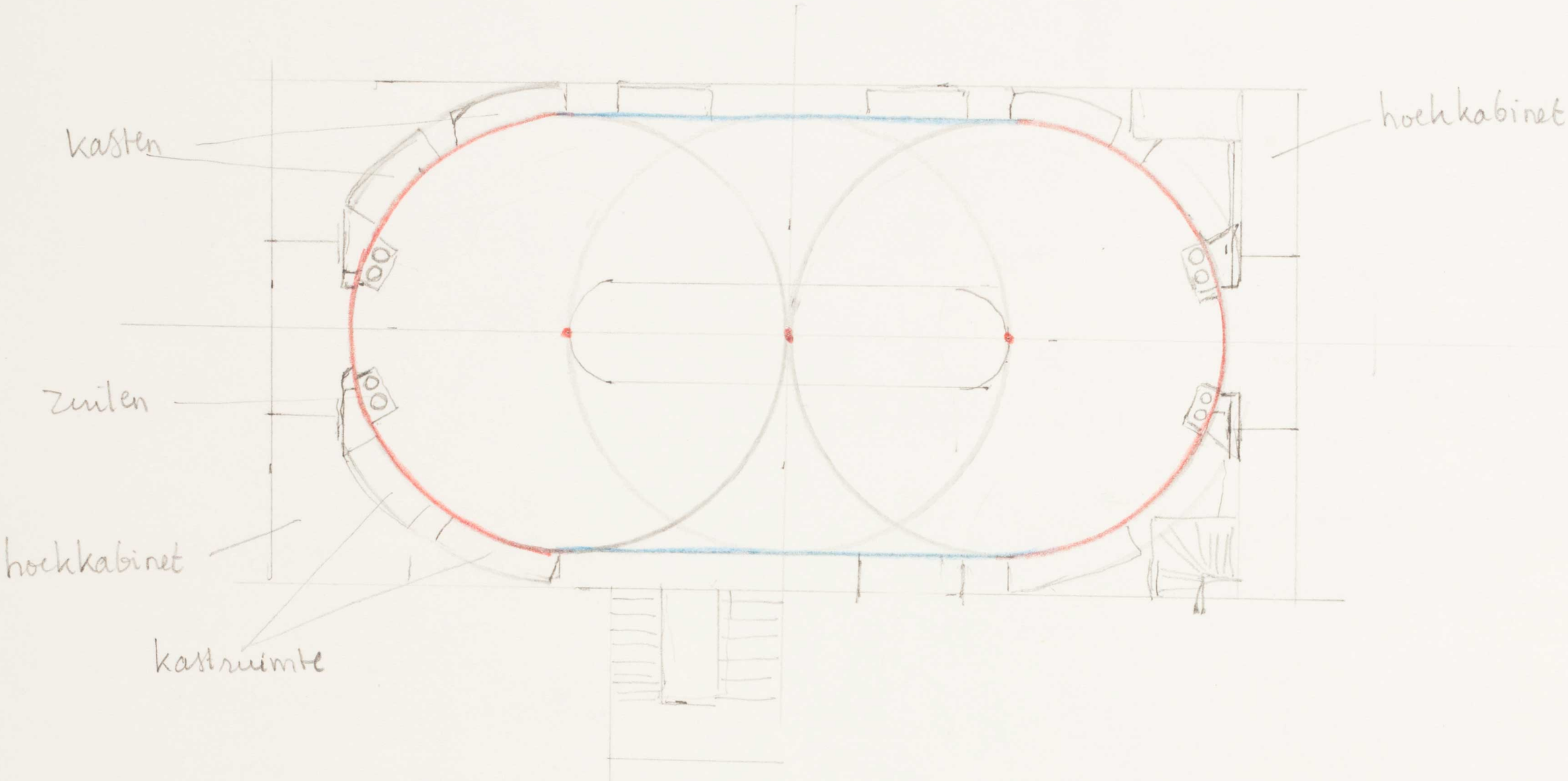

Ik denk dat jij voor de Ovale Zaal ook cirkels hebt gebruikt!
Ik heb me gebaseerd op een plattegrond van de zaal, maar ik denk niet dat het toevallig is dat ik uitkom op drie perfect in elkaar geschoven en uit elkaar voortgekomen cirkels. Dit was mijn eureka-moment!
Zelfs de door jou aangewezen middenhaat past precies in de cirkel en gaat van middelpunt naar middelpunt.

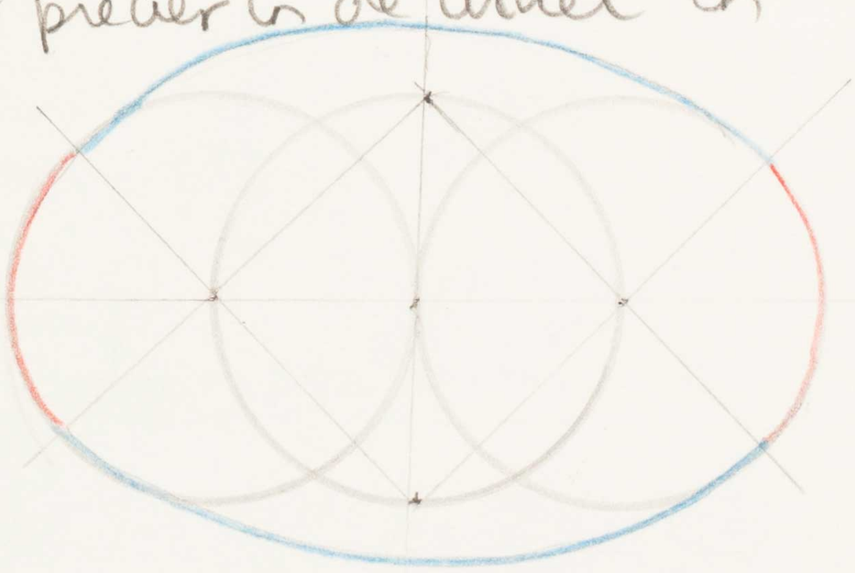

Deze vorm staat ook in het boek van Serlio, maar dan als basis van een ovaal.
Jij hebt er een afgeplatte ovaal van gemaakt, omdat je kastruimte moest creëren.
De breedte heeft jouw cirkel bepaald; de hoekkabinetten waren de restruimte. Een echte ovaal zal zeker niet je bedoeling geweest zijn.
Nu begrijp ik jouw behoefte aan harmonie ook beter.
En ik heb naar mijn gevoel een "verklaring" voor de magische uitstraling: die komt voort uit de cirkels in het grondplan.
Heb je ook nog moeten denken aan het Pantheon? Aan de bolvorm met het licht van boven? Of aan de eerste openbare bibliotheek in de tempel van vrijheid? Heb je er Stichon-- een tempel van gemaakt? met verborgen cirkels

Bodleian Library, Oxford

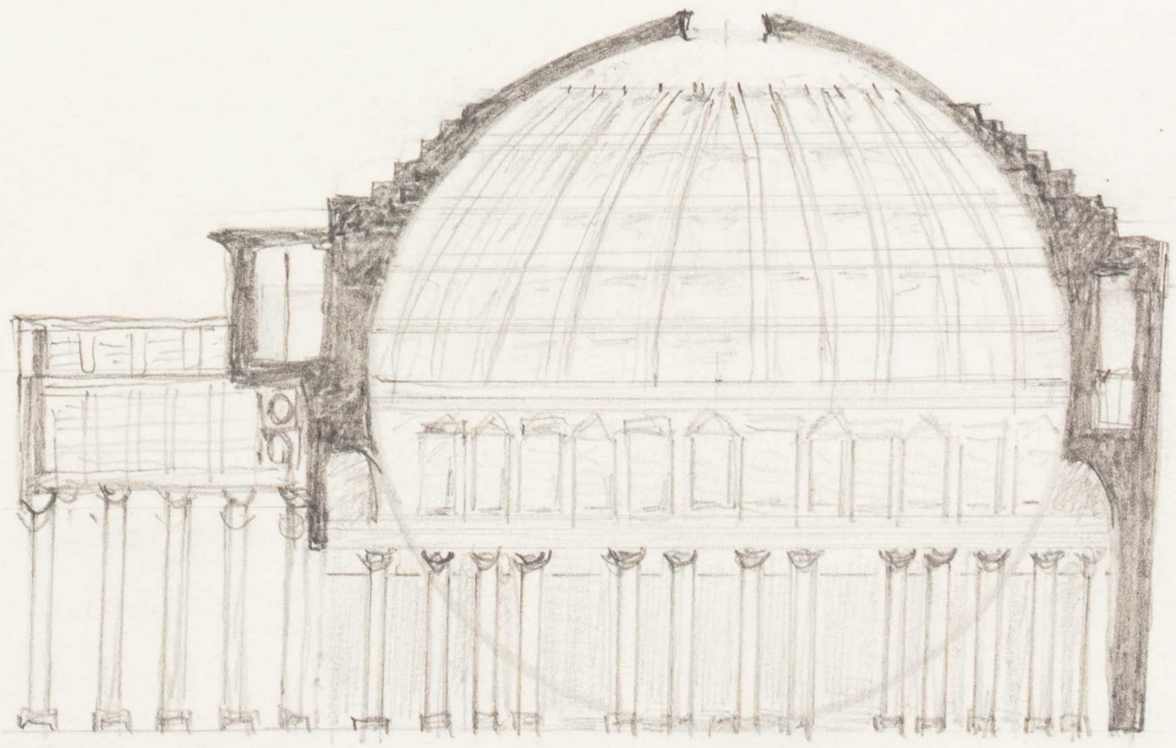

Pantheon

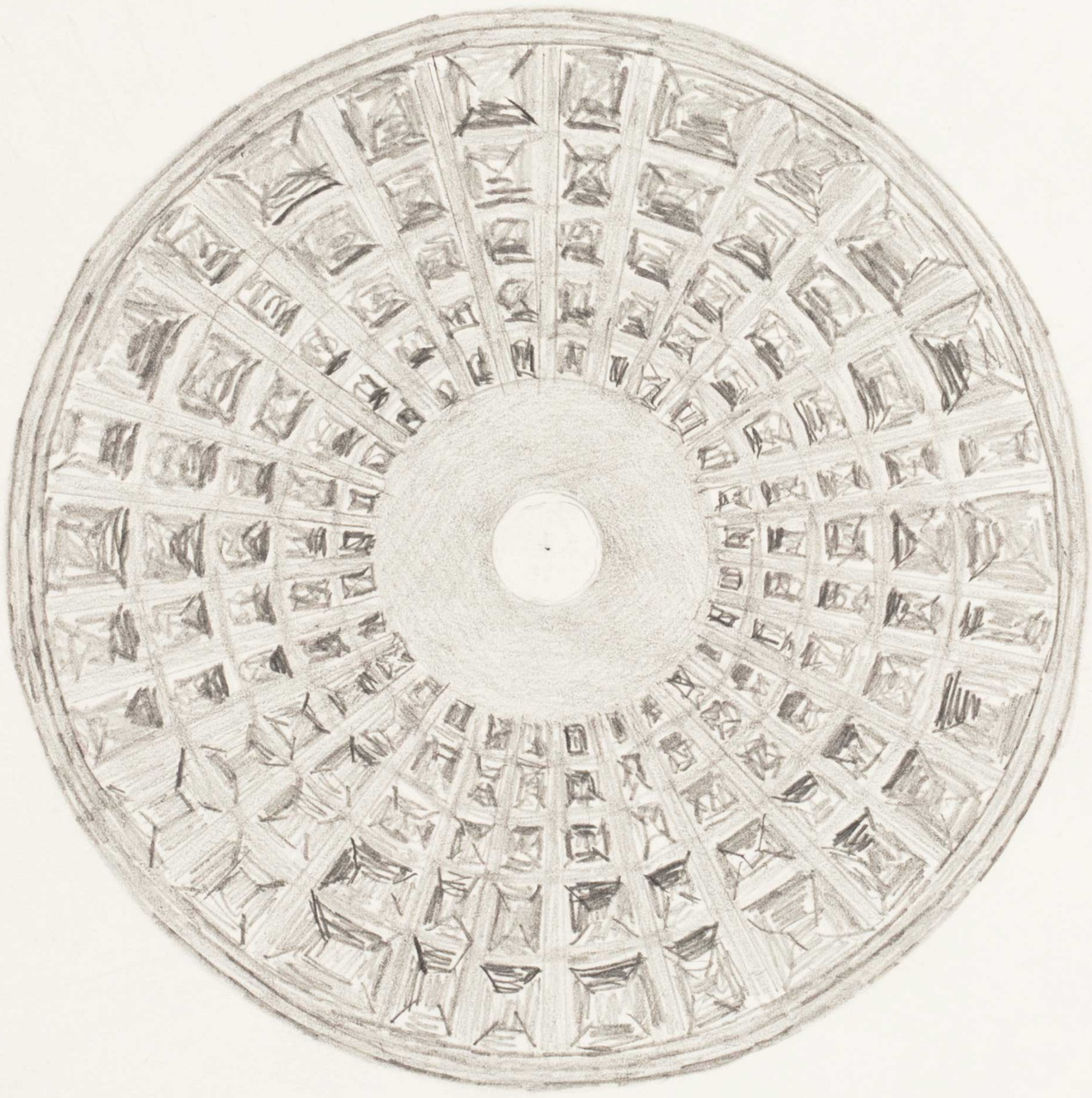

Tot slot: ik wil je heel graag ontmoeten.
Net als bij Barnaart, ben ik je tijdens het brief-schrijven gaan waanderen als een zachtaardige man. De zaal die je gemaakt hebt, heeft een menselijke maat en een hartverwarmende uitstraling; dat heeft vast en zeker te maken met jouw karakter.
Bij de ontmoeting ben ik vooral benieuwd naar jouw persoonlijkheid. Ook wil ik je vragen hoe het contact was tussen jou en je oom Husly. Wat voor soort invloed was dat op jou? Husly komt op mij over als nogal dwingend en autoritair. Ik denk dat jullie verschillende karakters hadden. Ik ben daar heel benieuwd naar. En ook naar jouw relatie met Martinus v. Marum. Ik heb de indruk dat jullie niet eens zoveel contact hadden tijdens de bouw. Verder verbaast het me dat jij, als best betaalde architect van jouw tijd, later in de financiële schulden terecht komt. Wat is er allemaal gebeurd? En wat voor invloed had jouw patriottistische stellingname op jouw leven, in die politiek roerige tijden?
Zoals je ziet zijn er nog vele vragen.
Maar bij onze ontmoeting zal ik vooral geniet zijn op de mooie Zaal. Ben je tevreden en blij? Trots? Is de beoogde harmonie voldoende geslaagd? Heb je er een verborgen krachtenveld ingestopt, dat nog steeds zijn uitwerking heeft?
We hebben heel veel te bespreken.

Ik zou je graag willen ontmoeten in de lege oorspronkelijke (maagdelijke) zaal. Wanneer de zaal klaar is, maar nog niet gevuld. Dus lege kasten en geen extra losse kasten. Een lege maar zijn versierde zaal, waarbij ik de ovaal-vormen zo sterk mogelijk zou willen ervaren; en ook de harmonisch geordende indeling. En het liefst ook de verborgen cirkels zou willen ervaren. Hopelijk ook met de (lege, zonder vitrines) middenkast, maar het is de vraag of die al klaar is.

Ik stel de datum voor van 17 oktober 1704. Dit is vijf jaar nadat je de eerste tekeningen hebt gemaakt van de Ovale Zaal. In december 1704 komt de grote electriseermachine, die Martinus v Marum had besteld en waarbij jij het onderstel hebt ontworpen. (Zoals je later ook nog allerlei losse kasten zal ontwerpen). Dit moment wil ik vóór zijn; voordat v Marum kasten en zaal gaat vullen.

Nog een laatste vraag aan jou: waarom moest je zo jong sterven? Je bent amper negenveertig jaar geworden. Nog jonger dan Barnaart. Niet fijn. Ik had je graag een gelukkig en lang leven gewenst. Tot zien in de zaal, waarbij ik jou en de zaal zal bejubelen en bewierookten. Ik verheug me erop.

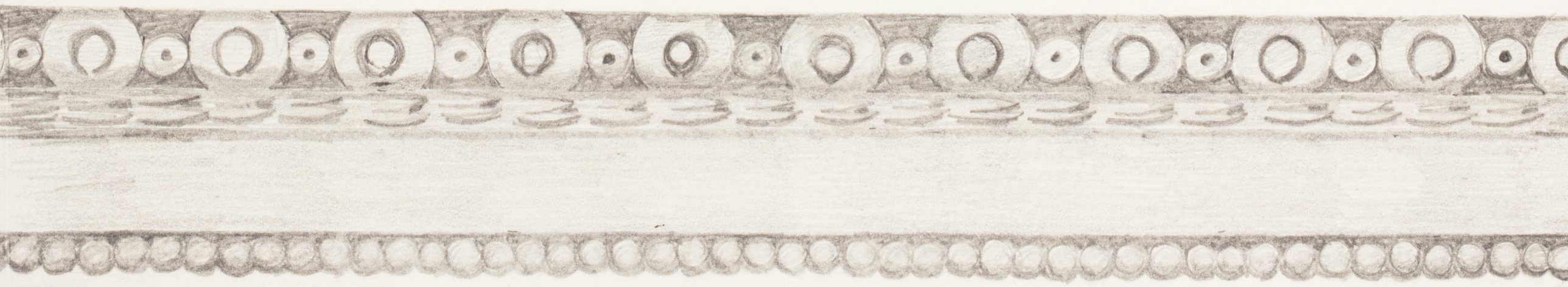

hartelijke groet, pietsjanke folkema,

16 ramen

12 kasten
4 deuren

10 kasten
6 deuren

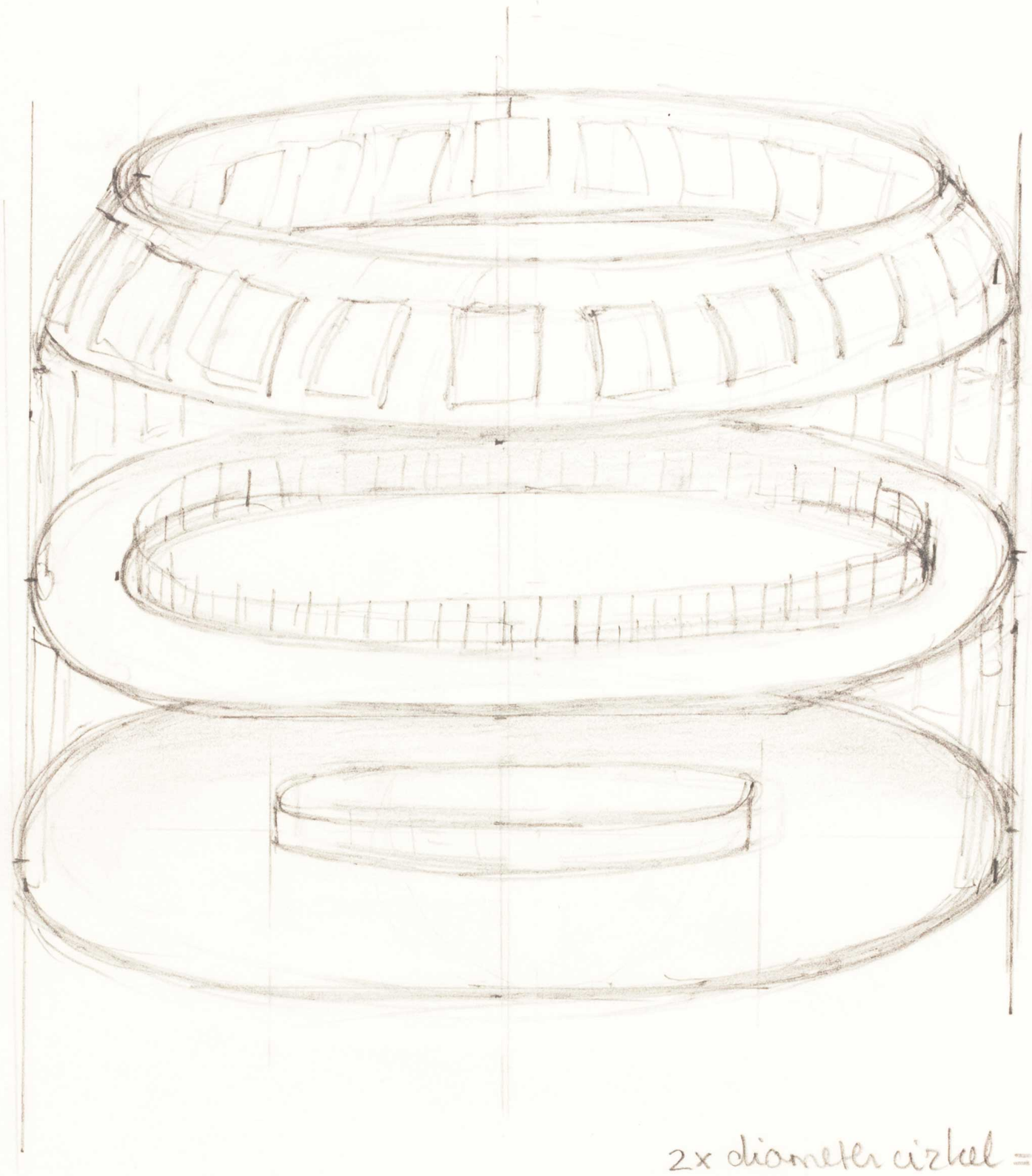

2x diameter cirkel = lengte binnenzaal

1x diameter cirkel is breedte binnenzaal

16 compartimenten (deur of kast) of raam

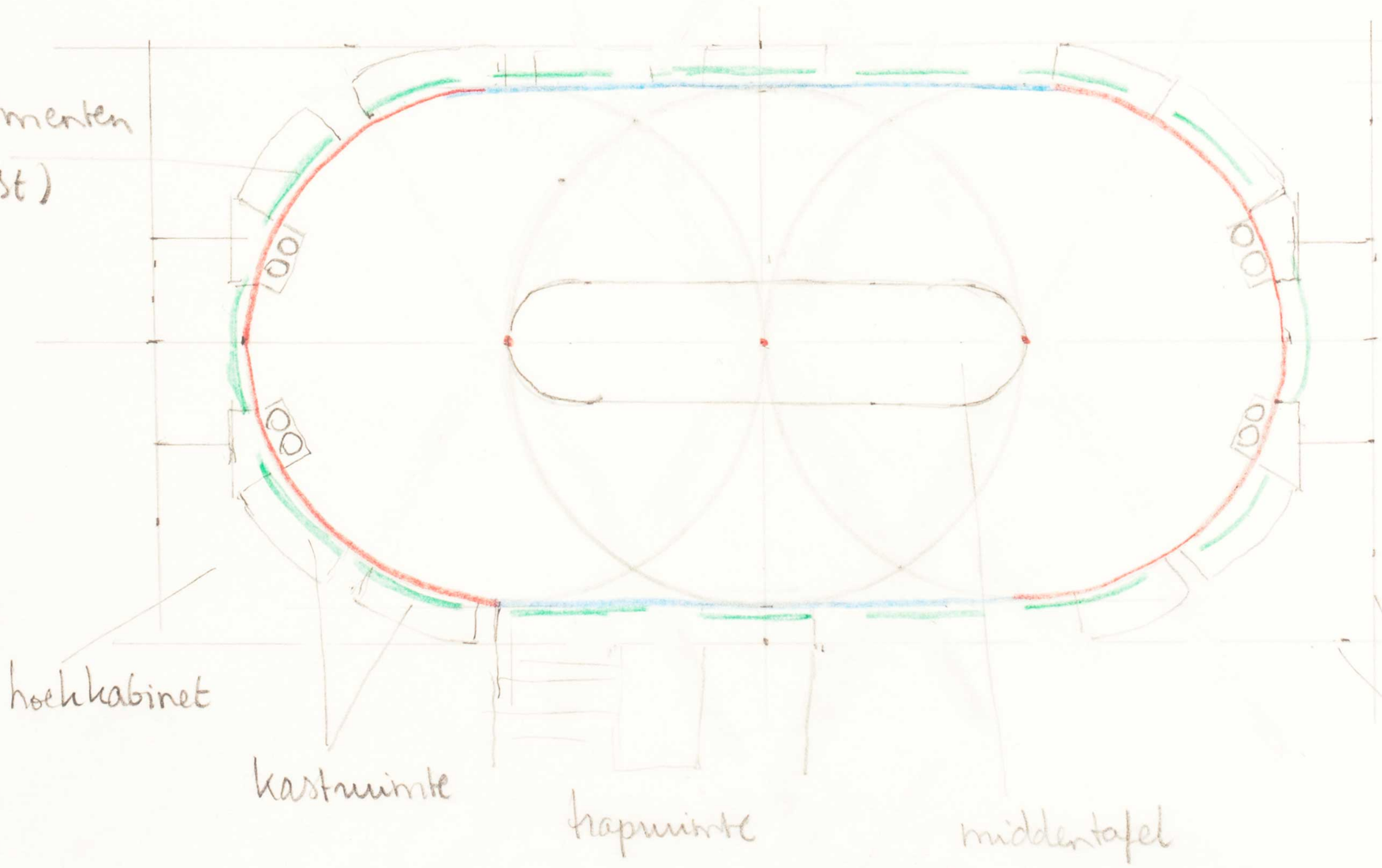

lengte tafel = diameter cirkel